

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТІВКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Гнесь Марта Олександрівна

Студентка спеціальності «Облік і аудит»

Науковий керівник: Кусик Н.Л., к.е.н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Операції, що відбуваються на підприємстві, пов'язані з придбанням, виробництвом і продажем послуг, а отже, з оплатою та отриманням грошових коштів та їх еквівалентів. Оскільки грошові кошти та їх еквіваленти мають властивість обертатися, ступінь ризику помилок в обліку та контролю на відповідній ділянці обліку досить значний. Саме у контексті підвищення якості обліково-аналітичної інформації, як до окремих об'єктів обліку, так і до звітності на підприємстві в цілому, мають бути належно забезпечені такі фундаментально якісні характеристики як правдивість, точність, повнота, нейтральність, що формуються на основних принципах надання та розкриття обліково-аналітичної інформації.

Законність здійснення операцій з грошовими потоками регламентується чинним законодавством України і визначається на основі нормативно-правових документів. Рекомендації щодо покращення обліку готівки в національній валюті можуть бути у контексті дотримання відповідних джерел нормативно-правового регулювання.

Рівень нормативного регулювання бухгалтерського обліку грошових потоків можна схематично представити як ієрархічну таблицю із 4 рівнів (табл. 1).

Змінами до Постанови № 210, Постановою Правління НБУ від 25.11.2016 р. № 407 [1] було внесено зміни, що вступили в силу з 04.01.2017 р., відповідно до яких вступили в дію наступні види обмежень по розрахунках готівкою:

1. підприємств (підприємців) між собою протягом одного дня — у розмірі 10000 грн. (залишилося, як і раніше);
2. між фізичною особою і підприємством (підприємцем) протягом

одного дня — у розмірі 50000 грн.;

3. між фізичними особами за договорами купівлі-продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню, — у розмірі 50000 грн.

Таблиця 1

Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів в Україні *

<i>1 рівень – Міжнародні нормативно - правові акти</i>				
МСБО 7 Звіт про рух грошових коштів		МСБО 21 Вплив змін валютних курсів		МСБО 29 Фінансова звітність в умовах гіперінфляції
<i>2 рівень – Національні нормативно – правові документи</i>				
Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Закон України "Про банки і банківську діяльність"	Податковий кодекс України, Господарський кодекс України	Закон України «Про Національний банк України»
<i>3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти</i>				
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»		НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
<i>4 рівень – Інструкції, положення державного рівня</i>				
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (№ 291), Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні (№ 637), Інструкція "Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті" (№ 346), Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою" (№ 210), Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, коштів і документів та розрахунків (№ 69)				

* Джерело: нормативно-правові акти законодавства України

Статтею 9 Закону № 265 [2] визначено при яких умовах суб'єкти господарювання можуть реєстратори розрахункових операцій

та розрахункові книжки не застосовувати.

Пунктом 1.2 глави 1 Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637 (далі – Постанова № 637), визначено, що готівкові розрахунки - це платежі готівкою підприємств (підприємців) та фізичних осіб за реалізовану продукцію (товари, виконані роботи, надані послуги), а також за операціями, які безпосередньо не пов'язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та іншого майна [3].

Отже, операції з оплати вартості товару чи послуг готівкою є готівковими розрахунками, а операції з оплати товарів та послуг через відділення банку, платіжні термінали є безготівковими розрахунками.

Таким чином, при проведенні розрахунків у готівковій формі та/або в безготівковій формі (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо) при продажу товарів (наданні послуг), суб'єкти господарювання зобов'язані застосовувати РРО відповідно до вимог Закону № 265 [2].

Порядок ведення касових операцій у національній валюті України підприємствами (підприємцями), а також окремі питання організації роботи з готівкою визначається Постановою № 637 [3].

Відповідно до п. 2.3 Постанови № 637 підприємства (підприємці) мають право здійснювати розрахунки готівкою між собою та/або з фізичними особами протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами в межах граничних сум розрахунків готівкою, установлених відповідною постановою Правління Національного банку України. Платежі понад установлені граничні суми проводяться через банки або небанківські фінансові установи, які в установленому законодавством порядку отримали ліцензію на переказ коштів без відкриття рахунку, шляхом перерахування коштів з поточного рахунку на поточний рахунок або внесення коштів до банку для подальшого їх перерахування на поточні рахунки. Кількість підприємств (підприємців) та фізичних осіб, з якими здійснюються розрахунки, протягом дня не обмежується.

Обмеження, установлене в абзаці першому цього пункту, стосується також розрахунків під час оплати за товари, що придбані на виробничі (господарські) потреби за рахунок готівкових коштів, одержаних за допомогою електронного платіжного засобу.

Обмеження не поширюються на:

1. розрахунки підприємств (підприємців) з бюджетами та державними цільовими фондами;
2. добровільні пожертвування та благодійну допомогу;

3. використання коштів, виданих на відрядження.

Пунктом 1 постанови Правління Національного банку України від 06.06.2013 № 210 «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою», із змінами і доповненнями внесеними постановою Правління Національного банку України від 25.11.2016 р. № 407 (далі – Постанова № 210) встановлено граничну суму розрахунків готівкою [1]:

- підприємств (підприємців) між собою протягом одного дня в розмірі 10000 (десяти тисяч) гривень;
- між фізичною особою та підприємством (підприємцем) протягом одного дня в розмірі 50000 (п'ятдесят тисяч) гривень;
- фізичних осіб між собою за договорами купівлі-продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню, у розмірі 50000 (п'ятдесят тисяч) гривень.

Згідно пункту 2 Постанови № 210 [1] фізичні особи мають право здійснювати розрахунки на суму, яка перевищує 50000 гривень, шляхом перерахування коштів з поточного рахунку на поточний рахунок, внесення та/або перерахування коштів на поточні рахунки (у тому числі у депозит нотаріуса на окремий поточний рахунок у національній валюті).

За порушення порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), і у тому числі за перевищення граничних сум розрахунків готівкою, передбачений адміністративний штраф в ст. 163.15 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) [4]. Цей штраф накладається не лише на винних в таких порушеннях посадовців підприємств, але також і на осіб-підприємців. Оскільки готівкові обмеження поширюються на обидві сторони — учасників розрахунків, то адміністративно може бути покарана особа кожної із сторін, що здійснили готівкові розрахунки з порушеннями. Штраф встановлений в розмірі від 1700 до 3400 грн. За повторне «готівкове» порушення, допущене впродовж року, розмір адміністративного штрафу збільшується до «вилки» від 8500 до 17000 грн. Штраф за цією статтею накладають податківці. Разом з тим зауважимо, що цей адміністративний штраф може бути накладений не пізніше ніж через два місяці з моменту здійснення правопорушення (ст. 38 КУпАП) [4].

Що стосується відповідальності за такі порушення звичайних фізичних осіб, то для них вона не встановлена. Цей висновок стосується і фізичних осіб, винних в порушенні не лише третього, але і другого виду готівкових обмежень (при розрахунках фізичної особи з підприємством або фізичної особи-підприємця).

Висновки. Отже, підхід до регулювання готівкових відносин в Україні є фіскальним. На основі проведеного дослідження визначено перспективи удосконалення формування якісної обліково-аналітичної інформації в бухгалтерському обліку грошових коштів та їхніх потоків є: відсутність нормативних актів, що регулюють бухгалтерський облік монетарних активів, недосконалість нормативного регулювання бухгалтерського обліку складових монетарних активів, що, водночас, призводить до викривлення інформації про монетарні активи в національній валюті. На сьогодні в Україні існує досить багато нормативно-правових актів, що регламентують облік грошових коштів та їх потоків. Проте для більш ефективної організації обліку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до вимог МСФЗ.

Література:

1. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 06 червня 2013 року № 210: Постанова Правління НБУ від 25.11.2016 р. № 407. - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0407500-16>
2. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР (із змінами та доповненнями). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>
3. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління НБУ від 15.12.2004 р. № 637 (із змінами та доповненнями). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х (із змінами та доповненнями). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Лист ДФС України від 20.02.2017 р. № 3619/10/26-15-13-01-12. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/print-71359.html>